

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**ÖZEL EĞİTİM SINIFLARINDA GÖREVLENDİRİLEN
ALAN DIŞI ÖĞRETMENLERİN YAŞADIĞI SORUNLARIN
İNCELENMESİ**

Edip BİÇER

DENİZLİ 2025

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİM BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**ÖZEL EĞİTİM SINIFLARINDA GÖREVLENDİRİLEN ALAN DIŞI
ÖĞRETMENLERİN YAŞADIĞI SORUNLARIN İNCELENMESİ**

Edip BİÇER

Danışman

Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Edip BİÇER

TEŞEKKÜR

Bu bitirme projesi çalışmamda özel eğitim sınıfında görevlendirilen alan dışı öğretmenlerin yaşadığı sorunlarla ilişkin görüşleri, önerileri üzerinde durulmuştur. Çalışmada, alan dışı görevlendirilen öğretmenlerin örgüt içi ve örgüt dışında sorunlarla karşılaşp karşılaşmadıkları, karşılaştıkları sorunların neler olduğunu ve bununla ilgili görüşlerini, beklentilerini belirlemeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın hayata geçirilmesi sürecinde bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, araştırmanın her bir aşamasında görüşleriyle beni destekleyen ve beni doğru yönde yönlendiren danışman hocam, Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN'e, ayrıca çalışmamda desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen, bana olan güvenlerini hiç kaybetmeyen sevgili arkadaşım Özge ÇİMEN ve dostum Cengiz Bayram ÖZCAN'a teşekkür ederim.

Edip BİÇER

ÖZET

Özel Eğitim Sınıflarında Görevlendirilen Alan Dışı Öğretmenlerin Yaşadığı Sorunların İncelenmesi

BIÇER, Edip

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri, ABD,

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN

Ocak 2025, 54 Sayfa

Toplumun devamlılığını, gelişimini sağlamanın en önemli yolu eğitimidir. Bu eğitimin sağlayıcıları da öğretmenlerdir. Öğretmenlik sadece akademik bilgileri veren, not veren tek düze bir meslek değildir. Öğretmenlik aynı zamanda toplumun yaşayışını, değerlerini, alışkanlıklarını şekillendiren, toplumla iç içe bir meslektir.

Her bireyin eğitim alma hakkı vardır. Özel gereksinimli bireyler de bu toplumun birer fertleridir. Atatürk'ün; Eğitimde feda edilecek hiçbir fert yoktur, sözü ışığında özel gereksinimli bireylere, onları bağımsız yaşama kazandırma hedefi ile birlikte eğitimler verilmektedir. Özel bireylere verilen eğitimin de ona göre özel, farklı yöntem ve teknikleri, materyalleri, psikolojisi, motivasyonu bulunmaktadır.

Bu araştırmada; özel eğitim sınıflarında görevlendirilen alan dışı öğretmenlerin yaşadığı sorunların incelenmesi ve öğretmenlerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmada, 'Nitel' araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan görüşme yöntemi türlerinden 'Yarı Yapılandırılmış Görüşme Yöntemi' kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu olasılıklı olmayan örnekleme yöntem çeşitlerinden, uygun örneklem belirleme yöntemine göre seçilmiştir. Araştırma 2024-2025 eğitim öğretim yılında Denizli ve Sinop il Merkez ilçelerindeki Özel Eğitim Sınıflarında alan dışı olarak görev yapan, farklı branşlardan 15 öğretmenle yürütülmüştür. Araştırmaya ait veriler nitel araştırmalarda kullanılan "Görüşme (Mülakat)" tekniği ile toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından danışman görüşleri doğrultusunda geliştirilen görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu özel eğitim bölümünde önemli alt başlıklar olan, ayrı disiplinlerle ilgili iki bölümden toplam 11 sorudan oluşmaktadır. Araştırmada nitel veri analiz yöntemlerinden "betimsel analiz" kullanılmıştır.

Görüşme formları değerlendirmeye alınarak elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz tekniğiyle analiz edilerek gruplandırılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, özel eğitim sınıfında alan dışı olarak görev yapan öğretmenler, BEP hazırlama ve uygulama, davranış değiştirme, beceri öğretimi, sınıf yönetimi konularında çeşitli sorunlar yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Özel eğitim sınıfında çalışan öğretmenler psikolojik olarak kendilerini iyi hissettiklerini, sosyal yaşantılarını branş öğretmenlerinde olumsuz, okulöncesi öğretmeni olan öğretmenler ise olumlu etkilediğini dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, Hizmetiçi Eğitim, Alan Dışı Öğretmen, Görevlendirme Öğretmen

İÇİNDEKİLER

PROJE ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK BEYANNAMESİ.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xi
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	1
1.1.2. Alt Problemler.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	2
1.4. Varsayımlar.....	3
1.5. Sınırlılıklar.....	3
1.6. Tanımlar.....	3
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	4
2.1. Özel Eğitim.....	4
2.1.1. Özel Eğitimin Amaç ve İlkeleri.....	4
2.1.2. Özel Gereksinimli Birey.....	4
2.1.2.1. Özel Gereksinimli Birey Grupları.....	5
2.2. Türkiye’de Özel Eğitimde Görev Yapan Öğretmenler.....	7
2.2.1. Alan Mezunu Öğretmenler.....	8
2.2.2. Alan Dışı Öğretmenler.....	8
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	9
3.1. Araştırma Modeli.....	9
3.2. Evren ve Örneklem.....	9
3.3. Veri Toplama Aracı.....	11
3.4. Verilerin Toplanması.....	12
3.5. Verilerin Analizi.....	12

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR.....	13
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	13
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	15
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	16
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	17
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	19
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	20
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	22
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	24
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	25
4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	26
4.11. On birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	27
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	30
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	30
5.2. Öneriler.....	33
KAYNAKÇA.....	34
EKLER.....	36
Ek 1. Ölçek.....	36
Ek 2. Etik Kurul Onayı.....	39
Ek 3. MEB Onayı.....	42
ÖZGEÇMİŞ.....	43

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Çalışma grubuna ait demografik bilgiler	10
Tablo 4.1. Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama sürecinde ne gibi sorunlarla karşılaşılıyorsunuz? Sorusuna yönelik öğretmen görüşleri	13
Tablo 4.2. Bireyselleştirilmiş eğitim programının uygulanmasında ne gibi sorunlarla karşılaşılıyorsunuz ? Sorusuna yönelik öğretmen görüşleri	15
Tablo 4.3. Öğretim esnasındaki anlık materyal üretimi konusunda sorun yaşıyor musunuz? Sorusuna yönelik öğretmen görüşleri	16
Tablo 4.4. Özel eğitim sınıflarındaki davranış değıştirme, yeni davranış ve beceri kazandırma yöntemleriyle ilgili karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Sorusuna yönelik öğretmen görüşleri	18
Tablo 4.5. Özel eğitim sınıflarında uygulanan ikili öğretmen (derste iki öğretmen bulunması) sistemi sizi nasıl etkiliyor, hakkında ne düşünüyorsunuz? Sorusuna yönelik öğretmen görüşleri	19
Tablo 4.6. Sınıf yönetiminde yaşadığınız problemler nelerdir? Sorusuna yönelik öğretmen görüşleri	21
Tablo 4.7. Özel eğitim sınıfında görev yaparken kurumda / okulda karşılaştığınız başka problemler nelerdir? Sorularına yönelik öğretmen görüşleri	22
Tablo 4.8. Özel eğitim sınıfında çalışmak psikolojinizi nasıl etkilemektedir? Sorularına yönelik öğretmen görüşleri	24
Tablo 4.9. Özel eğitim sınıfında çalışmanızın sosyal yaşantınıza etkisi var mı? Sorularına yönelik öğretmen görüşleri	25
Tablo 4.10. Özel eğitim sınıfında çalışmanızın aile yaşantınıza etkisi var mı? Sorularına yönelik öğretmen görüşleri	27
Tablo 4.11. Özel eğitim sınıfında çalışmanıza bağlı olarak karşılaştığınız başka sorunlar ve önerilere yönelik öğretmen görüşleri	28

KISALTMALAR

BEP : Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

KPSS : Kamu Personeli Seçme Sınavı

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

Ünv : Üniversite

S. : Sayfa

Ss : Sayfalar

Vd : Ve Diğerleri

Edt. : Editör

Bkz. : Bakınız

DEHB : Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Bu çalışmada özel eğitim sınıflarında görevlendirilen alan dışı öğretmenlerin yaşadığı sorunlar incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma ve görüşme yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde problem durumu, problem ve alt problemler, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Öğretmen Türk Dil Kurumu'na göre: 'Amaç, bilgi aktarmak olan kimse' olarak tanımlanırken, alan eğitimi ve öğretmenlik bilgisi gibi süreçlerin ardından edinilebilen bir meslektir. Milli Eğitim Kanunu'nda ise, devletin eğitim öğretimini sağlayan özel bir uzmanlık olarak adlandırılır. Öğretmen, eğitim sisteminin en kıymetli paydaşdır (Dilekmen, 2010, s.213-221).

Yapılandırmacı eğitim sistemi öğrenci, veli, öğretmen, çevre birbiriyle sürekli etkileşim ve iletişim halinde olan büyük bir sistemdir. Bu sistemin işlemesi ve amaçlarına ulaşabilmesinde öğretmenler kritik rol oynamaktadır (Kahyaoğlu ve Yangın, 2007, s.73-84). Bu kritik rolün üstlenilebilmesi için öğretmenin uzmanlık alanına göre yetiştirilmesi ve görevlendirilmesi gerekmektedir. Ülkemizde bu görevi 'eğitim fakülteleri' üstlenmektedir. Eğitim fakültelerinin, özel gereksinimli bireylere eğitim yapan öğretmenlere daha farklı ve daha özel alan yeterlilikleri kazandırması gerekir. Kendilerini mesleki anlamda geliştiren özel eğitim öğretmenleri, özel eğitim hizmetlerinin verimliliğini doğrudan etkilemektedir (Akçamete, Sucuoğlu ve Kaner, 2001).

Bu bağlamda, öğretmenler uzmanlık alanlarına göre görevlendirilirken, alanı dışında özel eğitim alanında görevlendirilen öğretmenler ne gibi sorunlar yaşamaktadır? sorusu karşımıza çıkmaktadır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi 'Özel eğitim sınıflarında görevlendirilen alan dışı öğretmenlerin yaşadığı sorunlar nelerdir?' olarak belirlenmiştir

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlama sürecinde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Lütfen açıklayınız.
2. Bireyselleştirilmiş eğitim programının uygulanmasında ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Lütfen açıklayınız.
3. Öğretim esnasında anlık materyal üretimi konusunda problem yaşıyor musunuz? Neden?
4. Özel eğitim sınıflarındaki davranış değiştirme, yeni davranış ve beceri kazandırma yöntemleriyle ilgili karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Nedenini açıklayınız.
5. Özel eğitim sınıflarında uygulanan ikili öğretmen (derste iki öğretmen bulunması) sistemi sizi nasıl etkiliyor, hakkında ne düşünüyorsunuz? Değerlendirir misiniz?
6. Sınıf yönetiminde yaşadığınız problemler nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
7. Özel eğitim sınıfında görev yaparken kurumda karşılaştığınız başka problemler nelerdir? Lütfen açıklayınız.
8. Özel eğitim sınıfında çalışmak psikolojinizi nasıl etkilemektedir? Açıklayınız.
9. Özel eğitim sınıfında çalışmanızın sosyal yaşantınıza etkisi var mı? Açıklayınız.
10. Özel eğitim sınıfında çalışmanızın aile yaşantınıza etkisi var mı? Belirtiniz.
11. Özel eğitim sınıfında çalışmanıza bağlı olarak karşılaştığınız başka sorunlar ve öneriler varsa açıklayınız.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile 2024-2025 eğitim öğretim yılında Denizli ve Sinop illerindeki resmi okullarda, özel eğitim sınıflarında görevlendirilen alan dışı öğretmenlerin yaşadığı sorunların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Alan yazına katkı sağlaması ve güncel bilgi bulgu sunulmasının yanı sıra bu problemlere dikkat çekilmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programları ile öğretmenlerin alan yeterlilikleri yükseltilmektedir. Alan ve meslekle ilgili öğretmenlerin kendilerini eksik gördüğü noktaların belirlenip ona göre eğitimlerin sağlanması gerekmektedir (Karacaoğlu, 2008, s.70-97).

İlgili alan yazını incelendiğinde özel eğitim sınıfında görevlendirilen alan dışı öğretmenlerin okul içinde ve dışında yaşadığı sorunların neler olduğu ile ilgili çalışmaların çok az olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırma ile özel gereksinimli bireylerin bağımsız yaşama kazandırılmasında oldukça öneme sahip, özel eğitim sınıflarında görev yapan alan dışı öğretmenlerin sorunları belirlenmiştir. Belirlenen sorunlar, yapılmakta olan çalışmalar ve düzenlemeler açısından oldukça değerlidir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları şunlardır:

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçme aracındaki soruları samimi ve objektif bir şekilde cevapladığı kabul edilmiştir.
- Araştırmacı tarafından geliştirilen ve uygulanan ölçeğin, araştırmanın amacı için gerekli bilgileri toplayacak nitelikte olduğu kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

- Bu araştırmada elde edilen veriler 2024-2025 eğitim öğretim yılında, Denizli ve Sinop illerindeki özel eğitim sınıflarında görev yapan alan dışı öğretmenlerle sınırlıdır.
- Araştırma verileri alan dışı öğretmenlere uygulanan görüşme formunda yer alan sorular ile sınırlı olacaktır.

1.6. Tanımlar

Araştırma ile ilgili bazı terimlerin tanımları şunlardır:

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP): “Bireyin ihtiyaçlarına göre yapması gereken becerileri ve alt basamaklarını nasıl ve kim ile yapacağını gösteren akış” (Özyürek, 2006, s.189-226).

Özel Eğitim: Özel gereksinimli bireylerin eğitimi için özel olarak yetiştirilmiş personel ile geliştirilen program ve ortamda yapılan çalışmalardır (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 2002).

Mesleki Yeterlilik: Her türlü eğitim ve öğretim faaliyetlerinin devamlılığını ve kalitesinin artmasını sağlayan hazır bulunuşluk düzeyidir (Mesleki Yeterlilik Kanunu, 2006).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Özel Eğitim

“Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin gelişmelerine yardım etmek, eğitim ihtiyaçlarını karşılamak, yetersizlikleri engele dönüştürmeyi önlemek, bağımsız ve üretici bireyler yetiştirmek amacı ile özel yetiştirilmiş personel, engel gruplarına özel hazırlanmış eğitim programları ve yöntemleri ile uygun ortamlarda gerçekleştirilen eğitimidir. Özel eğitim gereksinimli bireyler, engel türlerine göre (zihinsel engelli, otizm spektrum bozukluğu olanlar, ortopedik yetersizliği olanlar gibi) sınıflandırılmakta ve eğitimleri özel olarak engel türüne göre hazırlanmaktadır” (Subakan, Koç, 2019, s.51-61). Özel eğitime dair birçok tanım yapılırken en genel tanımıyla, özel eğitime ihtiyacı olan kişilerin özel olarak eğitim almış personel tarafından, özel sınıf ve özel programlarla aldıkları eğitimidir.

2.1.1. Özel Eğitimin Amaç ve İlkeleri

Özel eğitimin amacı, özel gereksinimli bireylerin en az kısıtlayıcı ortamda eğitimlerini alarak, sosyal ve akademik anlamda akranlarıyla aynı düzeyde bağımsız yaşama kazandırılmasını sağlamaktır. Özel eğitimde nihai amaç, özel gereksinimli bireyi bağımsız yaşama kazandırmaktır. Normal gelişim gösteren bireylerin nasıl eğitim hizmetlerinden faydalanma hakkı varsa özel gereksinimli bireylerin de o derecede buna hakkı vardır (Batu, Kırcaali İftar ve Uzuner, 2004, s.33-50).

Özel eğitim amaç ve ilkeleri ‘Milli Eğitim Temel Kanunu’ kapsamında *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği* Madde beşe göre düzenlenmiştir. Yönetmeliğe göre, özel eğitim ile özel gereksinimli bireylerin özgürce, kimseye bağımlı kalmadan, toplumla uyum içerisinde yaşamlarını devam ettirmeleri ve bununla ilgili becerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır (Cavkaytar ve Diken, 2005).

2.1.2. Özel Gereksinimli Birey

Dünya üzerinde milyarlarca insan yaşamaktadır. Birbirinden farklı bilişsel, duyuşsal, fiziksel özelliklere sahip insan dünya üzerinde yaşamını devam ettirmektedir. Kişiler yaşamın bir anında geçici veya kalıcı olarak bazı engellerle karşılaşmaktadır. Bu engelleri doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası olarak ayırmak mümkündür (Dünya Engelliler Raporu, 2011:1).

MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre, özel eğitime ihtiyacı olan birey, farklı nedenlerle gelişim özellikleri ve zihinsel yeterlilikleri bakımından akranlarından olması beklenen düzeyin dışında farklılığı olan bireyler olarak tanımlanmaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan pek çok tipte birey vardır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde özel eğitime ihtiyacı olan bireyler şu şekilde gruplandırılmıştır.

- ❖ Duygu ve Davranış Bozukluğu
- ❖ Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite (DEHB)
- ❖ Otizm Spektrum Bozukluğu
- ❖ Dil ve Konuşma Güçlüğü
- ❖ Görme Yetersizliği
- ❖ İşitme Yetersizliği
- ❖ Ortopedik (Fiziksel) Yetersizlik
- ❖ Zihinsel Yetersizlik
- ❖ Özel Öğrenme Güçlüğü
- ❖ Sürengen Hastalıklar
- ❖ Üstün ve Özel Yeteneklilik
- ❖ Çoklu Yetersizlik

2.1.2.1. Özel Gereksinimli Birey Grupları

Duygu ve Davranış Bozukluğu

Davranışların beklenenden farklı ve sürekli olması halidir. Yaşına ve kültürel normlara uygun olmayan davranış ve tepki gösteren bireylere denmektedir (Resmi Gazete 3, 2006:2).

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite (DEHB)

Çocukluk çağının en çok görülen nöro gelişimsel bozukluklarından biridir. Beyin kimyasallarından olan dopamin düşüklüğüne bağlı olarak odaklanamamaya, aşırı hareketli olmaya, düşünmeden hareket etmeye ve dürtüsel davranışlar sergilemeye neden olan yetersizlik türüdür.

Otizm Spektrum Bozukluğu

Doğuştan gelen ya da hayatın ilk yıllarında ortaya çıkan karmaşık bir gelişimsel farklılıktır (Turan, 2006: 17). Sosyal etkileşimdeki, dil ve iletişim becerilerindeki yetersizlik, sıra dışı davranış örüntüleri otizm spektrum bozukluğu olan bireylerde gözlenen durumlardır.

Dil ve Konuşma Güçlüğü

Kişinin konuşulanları anlama ve kendini ifade etme becerilerinden birinde ya da her ikisinde görülen, bununla birlikte sosyalleşmede güçlük yaşama olarak tanımlanmaktadır (Maviş, 2008, s.301).

Görme Yetersizliği

Eğitsel açıdan görme yetersizliği, eğitim öğretim sürecinde görsel araç gereçler yerine dokunma duyularına hitap eden araç gereçlere ihtiyaç duyan kişileri ifade etmektedir (Cavkaytar ve Diken, 2005, s.41).

İşitme Yetersizliği

Bireyin sesi tamamen duymaması ya da kısmen duyması haline denmektedir. Bunun nedeni çevresel veya doğuştan gelen sorunlardan olabilir (Metin, 2012, s.111). Bazı bireyler işitme cihazı kullanarak tam veya yeterli miktarda duyabilirken, bazı bireyler işitme cihazı taksalar bile duymamaktadır (Cavkaytar ve Diken, 2005, s.27).

Ortopedik (Fiziksel) Yetersizlik

Hastalıklar, yaşamın herhangi bir alanında yaşanan kazalar ve genetik problemlere bağlı olarak iskelet sisteminin görevini yerine getirememesi ile birlikte oluşan sorunlara ortopedik yetersizlik denmektedir (Uysal, 2008, s.253).

Zihinsel Yetersizlik

Normal gelişim gösteren bireylerden beklenilecek, bilişsel, devinimsel ve sosyal becerilerde yaşanan zorluklar ve sınırlılıklar olarak tanımlanmaktadır (Ataman, 2003, s.157).

Özel Öğrenme Güçlüğü

Bireyin zekası normal ya da normalin üstünde olmasına rağmen okuma, yazma, dinleme, matematik gibi temel bilgileri öğrenirken zorluk yaşayabilen bireyleri kapsamaktadır (Vuran, 2014, s.333).

Süreğen Hastalıklar

Sürekli ya da uzun süre bakım gerektirecek hastalık nedeniyle bakım ve desteğe ihtiyacı olan bireylerdir (Enç, Çağlar, Özsoy, 1981, s.179).

Üstün ve Özel Yeteneklilik

Genel olarak zekaları ortanın üzerinde olup ya bir ya da daha fazla alanda, akranlarına nazaran farklı özellikler gösterme, belirli bir alana özel ilgi, hassasiyet ve yüksek başarı gösterme özel yeteneklilik olarak tanımlanmaktadır (Sak, 2008, s.501; Karateke, 2016, s.8).

Çoklu Yetersizlik

Bireyde birden fazla yetersizliğin beraber eşlik etmesine çoklu yetersizlik denmektedir (Sarı, 2008, s.452). Örneğin, zihinsel yetersizlik ve işitme yetersizliğinin aynı anda aynı bireyde görülmesi gibi.

2.2. Türkiye’de Özel Eğitimde Görev Yapan Öğretmenler

Rehberlik araştırma merkezleri tarafından yapılan eğitsel değerlendirme sonucunda özel gereksinimli bireyler, kaynaştırma eğitimi, özel eğitim okulu, eğitim uygulama okulu veya özel eğitim sınıflarına yönlendirilmektedir. Bu okullarda görev yapan öğretmenlerin bir kısmını özel eğitim alanından mezun olmuş, zihinsel engelliler öğretmenleri, işitme engelliler öğretmenleri ve görme engelliler öğretmenleri oluşturmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerle çalışmak normal gelişim gösteren bireylere nazaran daha büyük sabır ve özveri gerektirmektedir. Özel eğitimde çalışan öğretmenler sınıflarında fazla heterojen bir grupla eğitim öğretim sürecini devam ettirmektedir (Cavkaytar, 2014). Özel eğitim alanında kullanılan yöntem ve teknikler, materyaller, davranışlar, beceri kazandırma alanı diğer alanlara göre farklılıklar göstermektedir. Böyle önemli bir alanda öğretmen kadro yetersizliği ve başka sebeplerden dolayı özel eğitim sınıflarında özel eğitim öğretmenlerinin dışında farklı branşlardan alan dışı öğretmenler de görev yapmaktadır

(Kırnık, 2022, s.67). Alan dışı öğretmenleri, il emrine atanmış farklı branştaki öğretmenler, norm fazlası öğretmenler ve ücretli öğretmenler oluşturmaktadır.

2.2.1. Alan Mezunu Öğretmenler

Ülkemizde eğitim fakülteleri tarafından yetiştirilen özel eğitim öğretmenleri, özel eğitim lisans programını bitirmektedir. Özel eğitim lisans bölümüne bakıldığında, 138 saat teorik 24 saat uygulama dersleri olmak üzere toplam 162 saatlik 65 farklı dersten oluştuğu görülmektedir. Bu bölüme ait ‘alan eğitimi dersleri’ olarak adlandırılan 12 ders bulunmaktadır. Bir buçuk yıl devlet okullarına ait özel eğitim sınıfları ve özel eğitim okullarında öğretmenlik uygulaması dersi adı altında staj uygulamaları yapılmaktadır. Belirtilen bu derslerden başarılı olmaları halinde, öğrenciler mezun olmaktadır (Yüksek Öğretim Kurumu, 2018). Bu bilgiler ışığında özel eğitim öğretmenlerinin yoğun bir eğitimden geçtiği görülmektedir.

Özel eğitim sınıfında görev yapan öğretmenleri, zihin engelliler öğretmeni, işitme engelliler öğretmeni, görme engelliler öğretmeni oluşturmaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci sayısı, bu öğrencilerin yetersizlikleri, yetersizlikten etkilenme dereceleri, yasa ve yönetmelikler özel eğitim öğretmeni yetiştirmeyi etkilemektedir (Özyürek, 2008, s.189-226).

2.2.2. Alan Dışı Öğretmenler

Özel eğitim sınıflarında alan dışı görev yapan öğretmenler, görevlendirme ve ücretli öğretmen olarak çalışan öğretmenlerdir. Görevlendirme öğretmenler, kadrosu il emrine çıkmış kendi alanında görevlendirilmeyen ve norm fazlası olarak bulunan öğretmenlerdir. Ücretli öğretmenler ise, ders ücreti karşılığında çalışan öğretmenlerdir. Ücretli öğretmen seçiminde, eğitim fakültesi mezunu olma şartının yanında herhangi bir lisans mezunu olması durumlarıyla da karşılaşılmaktadır.

Hem alan dışı olarak görevlendirilen öğretmenler hem de ücretli öğretmenlerin özel eğitim sınıfında görevlendirilebilmeleri için MEB tarafından 2016 yılında oluşturulan 80 saatlik eğitim programını almak zorundadırlar. Bu program yüzeysel ve hızlı bir şekilde özel eğitim ile ilgili genel bilgilerin yer aldığı bir kurstur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma, özel eğitim sınıflarında görevlendirilen alan dışı öğretmenlerin yaşadığı sorunların incelenmesine yönelik betimsel bir çalışmadır. Öğretmenlerin görüşlerinin daha derinlemesine incelenmesi için nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüş, olay ve algıların herhangi bir müdahale olmadan ortaya konmasına yönelik sürecin takip edildiği araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Araştırmada, nitel araştırma görüşme yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmak istenen konu hakkında katılımcılardan aynı türde bilgilerin toplanması amacıyla yapılan görüşme türüdür. Yarı yapılandırılmış görüşme türünde araştırmacı, görüşme öncesinde görüşmeciye rehberlik ederek görüşme sorularını ya da konu başlıklarını hazırlar. Aynı zamanda görüşmecinin daha ayrıntılı bilgi vermesi için, araştırmacı alt sorularla görüşmenin akışını yönlendirir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2024-2025 eğitim öğretim yılı, Denizli ve Sinop illerinde resmi okullardaki özel eğitim sınıflarında görev yapan alan dışı öğretmenler oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşma imkanı olmadığından, araştırmanın örneklem grubu olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden, uygun örneklem belirleme yöntemine göre seçilmiştir.

Uygun örnekleme, araştırmacının evren içindeki bireylerden kolay ulaşılabilir ve uygunluk açısından değerlendirilebilir örneklem oluşturma yöntemidir (Korkmaz, 2020, s.147-159).

Araştırma, 2024-2025 eğitim öğretim yılında, Denizli (148 kişi) ve Sinop (33 kişi) illerinde resmi okullardaki özel eğitim sınıflarında görev yapan alan dışı öğretmenlerden, 15 tanesiyle uygun örneklem belirleme yöntemine göre yapılmıştır. (Sinop MEM, 2024).

Araştırma 2024- 2025 eğitim öğretim yılında Denizli ve Sinop ili Merkez ilçelerindeki özel eğitim sınıflarında alan dışı olarak görev yapan farklı branşlardan 15 öğretmenle yürütülmüştür. Çalışma grubundaki katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. *Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler*

Değişken		Sayı(<i>f</i>)	Yüzde (%)
Cinsiyet	K	13	86
	E	2	14
Hizmet Yılı	1-5	2	13
	6-10	9	60
	11-15	4	27
Kademe	İlkokul	7	46
	Ortaokul	7	46
	Lise	1	8
Branşınız	Okul Öncesi	5	33
	Türkçe	2	13
	Sosyal Bilgiler	2	13
	Felsefe	1	6
	Görsel Sanatlar	1	6
	Beden Eğitimi	1	6
	Müzik	1	6
	Sınıf Öğretmeni	2	13

Çalışma grubunun cinsiyet dağılımının %86'sı kadın, %14'ünün erkek olduğu görülmektedir. Çalışma grubunun hizmet yılı dağılımına bakıldığında %13'ü 1-5 yıl, %60'ı 6-10 yıl, %27'si 11-15 yıl olduğu görülmektedir.

Araştırmanın çalışma grubunu, Denizli ve Sinop ili Merkez ilçelerindeki özel eğitim sınıflarında alan dışı olarak görevlendirilen 13 kadın, 2 erkek olmak üzere toplam 15 öğretmen oluşturmaktadır. Görüşmeler yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Her görüşme yaklaşık olarak 20 dakika sürmüştür.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verilerine ulaşmada görüşme yönteminden, yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılacaktır. Araştırma soruları hazırlamadan önce konu ile ilgili alan taraması yapılmış, müfredat ve görevlendirme yöntemleri incelenerek sorular oluşturulmuştur. Sorular geliştirilerek yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur.

Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Görüşme formunun birinci bölümünde demografik bilgiler yer alırken, ikinci bölümünde özel eğitim sınıflarında görevlendirilen alan dışı öğretmenlerin örgüt içi ve örgüt dışı karşılaştıkları sorunlar ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

Görüşme formunun ikinci bölümünde yer alan sorular:

1. Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama sürecinde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Lütfen açıklayınız.
2. Bireyselleştirilmiş eğitim programının uygulanmasında ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Lütfen açıklayınız.
3. Öğretim esnasında anlık materyal üretimi konusunda problem yaşıyor musunuz? Neden?
4. Özel eğitim sınıflarındaki davranış değiştirme, yeni davranış ve beceri kazandırma yöntemleriyle ilgili karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Nedenini açıklayınız.
5. Özel eğitim sınıflarında uygulanan ikili öğretmen (derste iki öğretmen bulunması) sistemi sizi nasıl etkiliyor, hakkında ne düşünüyorsunuz? Değerlendirir misiniz?
6. Sınıf yönetiminde yaşadığınız problemler nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
7. Özel eğitim sınıfında görev yaparken kurumda karşılaştığınız başka problemler nelerdir? Lütfen açıklayınız.
8. Özel eğitim sınıfında çalışmak psikolojinizi nasıl etkilemektedir? Açıklayınız.
9. Özel eğitim sınıfında çalışmanızın sosyal yaşantınıza etkisi var mı? Açıklayınız.
10. Özel eğitim sınıfında çalışmanızın aile yaşantınıza etkisi var mı? Belirtiniz.
11. Özel eğitim sınıfında çalışmanıza bağlı olarak karşılaştığınız başka sorunlar ve öneriler varsa açıklayınız.

- ✓ Örgüt içi sorunları bulmaya yönelik yedi soru: 1,2,3,4,5,6,7
- ✓ Örgüt dışı sorunları bulmaya yönelik üç soru: 8,9,10
- ✓ Başka sorunları bulmaya yönelik bir soru: 11

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplamak için gerekli izin başvuruları yapılmıştır. Araştırma izninin verilmesinden sonra veriler toplanmıştır. Görüşmeye belirlenen öğretmenler katılmış ve görüşme formunun üzerine kişisel veriler yazdırılmamıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilen veriler, nitel veri analiz yöntemlerinden ‘betimsel analiz’ kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz yapılırken araştırmacı tarafından alınan notlar çözümlenmiştir. Görüş sayısı baz alınarak tablolar oluşturulmuştur. Verilerin analizinde ve tabloların oluşturulmasında Word ve Microsoft Excel programları kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin betimsel analizi yapılmış ve onbeş katılımcıdan alınan cevaplar dikkate alınarak bir şablon oluşturulmuştur. Verilen cevapların yanına açıklamalar oluşturulmuştur. Verilen bilgiler tablolaştırılarak araştırmacı tarafından yorumlanmıştır. Katılımcı öğretmenlere ayrı ayrı olmak üzere birden onbeşe kadar numara verilmiştir. Verilen numaralar öğretmenler için Ö1-Ö15 şeklinde kısaltılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde MEB resmi okullarında görev yapan öğretmenlerin vermiş olduğu yanıtlara bakılarak, yapılan içerik analizlerin sonucunda ulaşılan bulgulara, katılımcıların sorulara vermiş olduğu görüşlere ve katılımcı yorumlamalarına yer verilmiştir.

4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ilk problem sorusu “Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama sürecinde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Lütfen Açıklayınız.” şeklindedir. Araştırma projesinin birinci problemine ilişkin katılımcılardan alınan yanıtların betimsel analizi yapılarak tablo 4.1. ' de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Sürecinde Ne Gibi Sorunlarla Karşılaşıyorsunuz? Sorusuna Yönelik Öğretmen Görüşleri*

Tema	Kod	Sayı(n)	Öğretmenler (Ö)
BEP hazırlama sürecinde sorunlar	Zorlanmadım	4	Ö7, Ö11, Ö14, Ö15
	Bilgi sahibi değilim	4	Ö3, Ö10, Ö5
	Fazla kazanım seçtim zorlandım	2	Ö12, Ö4
	Tek tek hazırlamakta zorlandım	2	Ö9, Ö1
	Tarih ayarlamasını yapmakta Zorlandım	3	Ö2, Ö12, Ö6
	Hazır programlar olsa	1	Ö8

Tablo 4.1 incelendiğinde öğretmenlerin BEP hazırlama sürecine yönelik görüşleri; zorlanmadım ($n=4$), bilgi sahibi değilim ($n=4$), fazla kazanım seçtiği için zorlandım ($n=2$),

tek tek hazırlamakta zorlandım ($n=2$), tarih ayarlamasını yapmakta zorlandım ($n=2$), *hazır programlar olsa* ($n=1$), alt kodlardan oluşmaktadır. Alınan cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin BEP hazırlama sürecinde zorlandıkları görülmektedir. Öğretmenler konuyla ilgili bilgileri olmadıklarını ve her öğrenci için ayrı ayrı hazırlanmasının zor olduğunu, tarih ayarlaması yaparken zorluk çektiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerden aynı soru için alınan birden fazla cevaplar doğrultusunda olumlu cevap verip zorlanmadım diyen öğretmenlerden alınan yanıtlar doğrultusunda alıntılar şu şekildedir:

Geçen yıl dersine giren öğretmenin hazırladığı dosyayı inceleyerek çocuğa kazandırılacak eğitim programını hazırlıyorum. (Öğretmen 7)

Herhangi bir sorun yaşamadım. (Öğretmen 11)

Yıllardır bu alanda görevlendirildiğim için sorun olmadı. (Öğretmen 14)

Bilgi sahibi değilim, kodunda ise öğretmenlerden alınan yanıtlar doğrultusunda alıntılar şu şekildedir:

Daha önce bilmediğim bir alanda çalıştığım için tedirginim ve bilgi sahibi değilim. (Öğretmen 3)

Alan öğretmeni olmadığım için yeterince bilgi sahibi değilim. (Öğretmen 5)

Fazla kazanım seçtim zorlandım, diyen öğretmenlerden alınan yanıtlar doğrultusunda alıntılar şu şekildedir:

BEP hazırlarken bir sürü amaç almıştım. Uygulamaya geçtiğimde hata yaptığımı anladım. (Öğretmen 4)

Kazanımların basitleştirilmesi gerekir, fazla kazanım aldığım için ne işleyeceğimi bilemedim. (Öğretmen 12)

Tek tek hazırlamakta zorlandım cevabını veren öğretmenlerden alınan yanıtlar doğrultusunda alıntılar şu şekildedir:

Öğrencilerin hazır bulunuşlukları birbirinden çok farklı, hepsine ayrı ayrı hazırlamak yorucu. (Öğretmen 9)

Her öğrenci için tek tek oluşturma yorucu (Öğretmen 1)

4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problem sorusunu “Bireyselleştirilmiş eğitim programının uygulanmasında ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Lütfen Açıklayınız.” sorusu

oluşturmaktadır. Verilen alt probleme ilişkin öğretmenlerden alınan yanıtların betimsel analizi yapılarak, sonuçlar tablo 4.2' de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. *Bireyselleştirilmiş eğitim programının uygulanmasında ne gibi sorunlarla karşılaşılıyorsunuz? Sorusuna Yönelik Öğretmen Görüşleri*

Tema	Kod	Sayı(n)	Öğretmenler(Ö)
BEP uygulama sürecinde sorunlar	Zorlanmıyorum	3	Ö8, Ö14, Ö15
	Sınıf mevcudu fazla	5	Ö1, Ö3, Ö5, Ö10, Ö12
	Öğrencilerin seviyeleri farklı	2	Ö13, Ö11
	Öğrenciyi tanımıyorum	3	Ö6, Ö7, Ö4
	Aceleci davranabiliyorum	2	Ö9, Ö2

Tablo 4.2. incelendiğinde BEP uygulamasına yönelik öğretmen görüşleri; zorlanmıyorum ($n=3$), sınıf mevcudu fazla ($n=5$), öğrencilerin seviyeleri farklı ($n=2$), öğrenciyi tanımıyorum ($n=3$), aceleci davranabiliyorum ($n=2$) gibi alt kodlardan oluşmaktadır. Alınan cevaplar incelendiğinde BEP uygulama sürecinde öğretmenlerin sorunlar yaşadığı görülmektedir. Sınıflardaki öğrenci mevcudunun fazla olması bu sorunların başında gelmektedir. Öğrenciyi tam olarak tanımamaları ikinci en büyük yaşadığı sorun olmuştur. Öğrenci seviyelerinin farklı olması ve kendi alanlarında yetiştirmeleri gereken fazla kazanım olduğu için burada da aynı şekilde davranmaları BEP uygulama aşamalarında sorun yaşamışlardır. Bu alt tema ve koda verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

BEP'te esneme payı olduğu için pek bir sorunla karşılaşmıyorum (Öğretmen 8)

Normal gelişim gösteren ortaokul öğrencileri ile ders işlemeye alıştığım için aceleci davranıyorum (Öğretmen 9)

Çocuğun hazırbulunuşluğunu tam olarak anlamadım. (Öğretmen 7)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan cevaplar göz önünde bulundurularak öğretmenler, sınıf mevcudunun fazla olduğunu belirtilmiştir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir.

Mevcudumuzun kalabalık olması sebebiyle takip etmekte zorlanıyorum. (Öğretmen 1)

Çocuk sayısının fazla olması hepsine yetismeyi zorlaştırıyor. (Öğretmen 5)

Sınıf kalabalık olduğu için zorlanıyorum. (Öğretmen 10)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan cevaplar göz önünde bulundurularak öğretmenler, öğrenciyi tanımadığını belirtilmiştir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir.

Öğrenciyi ilk başta çok bunalttığımı ve onlardan çok şey beklediğimi fark ettim. (Öğretmen 4)

Tarihleri yanlış yapmışım meğerse öğrencim çok daha yavaş öğreniyormuş. (Öğretmen 6)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan cevaplar göz önünde bulundurularak öğretmenler, BEP uygulama aşamasında zorlanmadığını belirtilmiştir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir.

Öğrenciyi geçen senelerden de tanıdığım için sorun yaşamadım. (Öğretmen 14)

4.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemini “Öğretim esnasında anlık materyal üretimi konusunda problem yaşıyor musunuz? Neden?” sorusu oluşturmaktadır. Bu anlamda öğretmenlerden alınan soruya ilişkin birden fazla yanıtlar doğrultusunda oluşturulan analizler tablo 4.3.' de gösterilmiştir.

Tablo 4.3. *Öğretim esnasındaki anlık materyal üretimi konusunda sorun yaşıyor musunuz? sorusuna yönelik öğretmen görüşleri*

Tema	Kod	Sayı(n)	Öğretmenler(Ö)
Anlık materyal üretimi	Okulda materyal eksiği var	3	Ö1, Ö2, Ö12
	Sınıf mevcudu fazla	2	Ö5, Ö6
	Sorun yaşamıyorum	6	Ö3, Ö7, Ö9, Ö11, Ö14, Ö15
	Kısmen zorluk çekiyorum	3	Ö8, Ö10, Ö13
	Hiçbir fikrim yok	1	Ö4

Tablo 4.3 incelendiğinde anlık materyal hazırlamaya dair öğretmen görüşleri; okulda materyal eksiği var ($n=3$), sınıf mevcudu fazla ($n=2$), sorun yaşamıyorum ($n=6$), kısmen zorluk çekiyorum ($n=3$), hiçbir fikrim yok ($n=1$) gibi alt kodlardan oluşmaktadır. Alınan

cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin büyük bir kısmı kendi alanlarında da materyal hazırlamanın olduğunu belirterek zorlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Materyal hazırlamada zorlandığını söyleyen öğretmenler ise sınıf mevcudunun fazla olduğunu ve okul ve sınıflarda materyal eksiğinin olduğunu ifade etmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Önceki yıllarda zorluk yaşamama rağmen şimdi kendi materyallerimi kendim tedarik edebiliyorum. (Öğretmen 7)

Zaman zaman. Bu aslında öğrencinin durumu ve seviyesi ile doğru orantılı. (Öğretmen 8)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan birden fazla cevap göz önünde bulundurularak öğretmenler, sorun yaşamıyorum belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir.

Zorlanmıyorum, materyalimi kendim hazırlıyorum. (Öğretmen 11)

Okulöncesi öğretmeni olduğum için bu konu bana uzak değil. Onun için zorlanmıyorum. (Ö. 3)

Zümre arkadaşım ile paslaştığım için materyal hazırlama konusunda zorlanmıyorum. (Ö.15)

Anlık materyal hazırlama konusunda bazı öğretmenler okulda ve sınıfta materyal eksik olduğunu belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Sınıf içinde istenilen malzemelere elde etmede sorun yaşadığımızdan anlık materyal üretimi kolay olmuyor. (Öğretmen 1)

Okulların ödeneğinin olmaması uygun materyal bulamıyoruz. (Öğretmen 12)

4.4.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemini “Özel eğitim sınıflarındaki davranış değiştirme, yeni davranış ve beceri kazandırma yöntemleriyle ilgili karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Nedenini açıklayınız.” sorusu oluşturmaktadır. Bu anlamda öğretmenlerden alınan aynı soruya ilişkin cevaplar doğrultusunda oluşturulan analizler tablo 4.4.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.4. “Özel eğitim sınıflarındaki davranış değiştirme, yeni davranış ve beceri kazandırma yöntemleriyle ilgili karşılaştığınız zorluklar nelerdir?” sorusuna yönelik katılımcı görüşleri.

Tema	Kod	Sayı(n)	Öğretmenler (Ö)
Davranış değiştirme, yeni beceri kazandırma	Yöntem bilmediğimden zorlandım	4	Ö10, Ö12, Ö5, Ö6
	Öğrenci düzeyine bağlı	5	Ö2, Ö4, Ö7, Ö14, Ö15
	Süreç çok yavaş olduğundan zorlandım	1	Ö9
	Zorlukla karşılaşmadım	2	Ö8, Ö11
	Öğrenciler alışkanlıklara çok bağlı	2	Ö3, Ö13
	Sürekli tekrar yordu	1	Ö1

Tablo 4.4. incelendiğinde davranış değiştirme, yeni davranış ve beceri kazandırma yöntemleri ile öğretmen görüşleri; yöntem bilmediğimden zorlanmadım ($n=4$), öğrenci düzeyine bağlı ($n=5$), süreç çok yavaş ($n=1$), zorlukla karşılaşmadım ($n=2$), öğrenciler alışkanlıklara bağlı ($n=2$), sürekli tekrar yordu ($n=1$) gibi analizlerden oluşmaktadır. Alınan cevaplar incelendiğinde öğretmenler, öğrencinin seviyesine göre farklılık gösterdiğini, yöntem bilmediği için davranış değiştirme ve kazandırmada zorlandığını, öğrencilerin alışkanlıklarına bağlı kaldığı için yeni beceri kazandırmada zorlandığını ifade etmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Özellikle otizm tanısı konulan öğrencilerin inatçı tutum ve davranışları beceri kazandırma konusunda zorluklar oluşturuyor. (Öğretmen 2)

Yöntemleri tam olarak bilememek, uygularken yeni sorunlar, davranış problemlerini ortaya çıkarıyor olması. (Öğretmen 5)

Yeni davranış ve beceriyi sık sık tekrar yapmak, kendini tekrar etmek yorucu olabiliyor. (Öğretmen 1)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan birden fazla cevap göz önünde bulundurulduğunda öğretmenler, davranış değiştirme ve kazandırmada öğrenci düzeyine, seviyesine bağlı olarak değiştiğini belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir.

Okulöncesi olduğum için küçük öğrencilerde zorlanmıyorum ancak büyük çocuklarda daha kurallı ve kararlı olmak gerekiyor, bu beni zorluyor. (Öğretmen 4)

Öğrencinin düzeyine göre zorluklar yaşadım. (Öğretmen 7)

Bazı öğretmenler ise davranış değiştirme, beceri ve davranış kazandırma konusunda öğrencilerin alışkanlıklarına bağlı kaldıklarından zorlandığını belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Öğrenciler alışkanlıklarına çok bağlı oldukları için yeni beceri kazandırma konusunda zorlanıyorum. (Öğretmen 3)

Öğrenciler birbirlerinden etkilenmekte ve birbirlerinin yeni davranışa alıştıyorlar. Bunun önüne geçemiyorum. (Öğretmen 13)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan yanıtlar değerlendirildiğinde öğretmenlerin bir kısmı davranış değiştirme, beceri ve davranış kazandırma konusunda zorluk yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Aile ile iş birliği yaptığımdan dolayı zorluk yaşamadım. Öğrencime yeni beceriyi öğrettim. (Öğretmen 8)

4.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt problemini “Özel eğitim sınıflarında uygulanan ikili öğretmen (derste iki öğretmen bulunması) sistemi sizi nasıl etkiliyor, hakkında ne düşünüyorsunuz? Değerlendirir misiniz?” sorusu oluşturmaktadır. Bu anlamda öğretmenlerden alınan soruya ilişkin birden fazla yanıtlar doğrultusunda oluşturulan analizler tablo 4.5.' te gösterilmiştir.

Tablo 4.5. *Özel eğitim sınıflarında uygulanan ikili öğretmen (derste iki öğretmen bulunması) sistemi sizi nasıl etkiliyor, hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik öğretmen görüşleri*

Tema	Kod	Sayı(n)	Öğretmenler (Ö)
İkili öğretmen sistemi hakkında görüşler	Uyum ve işbirliği olduğu zaman iyi	4	Ö1, Ö3, Ö8, Ö10
	Öğretmenler arası diyalog kötü	2	Ö2, Ö5
	Çok doğru bir uygulama	9	Ö4, Ö6, Ö7, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15

Tablo 4.5. incelendiğinde ikili öğretmen uygulamasına dair öğretmen görüşleri; uyum ve iş birliği olduğu zaman iyi ($n=4$), öğretmenler arası diyalog kötü ($n=2$), çok doğru bir uygulama ($n=9$), gibi alt kodlardan oluşmaktadır. Alınan cevaplar incelendiğinde

öğretmenlerin çoğunluğu özel eğitim sınıflarında uygulanan ikili öğretmen uygulamasının doğru olduğunu düşünmektedir. Ancak bir kesim öğretmen, sınıftaki öğretmenlerin arasındaki diyalogun sınıf içerisindeki gidişatı etkileyeceğini belirtmiştir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Yanımdaki öğretmenden çok şey öğrendim, çok doğru bir uygulama. (Ö4)

Uyum ve işbirliği içerisinde çalışabileceğim öğretmen arkadaş olduğu sürece çok doğru bir uygulama (Öğretmen 1)

Öğretmenlerden soru için alınan yanıtlar göz önünde bulundurularak öğretmenler, ikili öğretimin çok doğru bir uygulama olduğunu belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir.

Öğretimi olumlu yönde etkiliyor, ders verimli geçiyor. (Öğretmen 6)

Çok doğru bir uygulama, öğrencileri bölüşüp çalışıyoruz. Verimli oluyor. (Öğretmen 7)

Öğrencilerle bireysel ilgilenme bakımında çok faydalı olduğunu düşünüyorum. (Öğretmen 9)

Öğretimi hafifleten bir uygulama olduğunu düşünüyorum. (Öğretmen 13)

İkili öğretmen uygulaması hakkında bazı öğretmenler, sınıftaki öğretmenlerin diyaloglarının kötü olduğunda bu sistemin zararlı olacağını belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Öğrenci açısından iyi olabilir ancak öğretmenler arasında problem varsa sınıf ortamı kesinlikle olumsuz etkilenir. (Öğretmen 5)

Teknik açıdan doğru olabilir. Ancak öğretmenlerin bireysel uygulama teknikleri uyuşmaması açısından olumsuz sonuçları doğurabilir. (Öğretmen 2)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan yanıtlar değerlendirildiğinde öğretmenlerin bir kısmı ikili öğretmen sisteminde uyum ve iş birliği çok olduğunu ifade etmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Uyum ve işbirliği olduğu için çok rahatlatıcı. (Öğretmen 3)

Anımdaki arkadaşla uyum içerisinde olduğunda çok iyi bir uygulama. (Ö10)

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın altıncı alt problemini “Sınıf yönetiminde yaşadığınız problemler nelerdir? Açıklayabilir misiniz?” sorusu oluşturmaktadır. Bu anlamda öğretmenlerden soruya ilişkin alınan birden fazla yanıtlar doğrultusunda oluşturulan analizler tablo 4.6.' da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. “Sınıf yönetiminde yaşadığınız problemler nelerdir?” sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tema	Kod	Sayı(n)	Öğretmenler (Ö)
Sınıf yönetiminde yaşanan problemler	Farklı seviyeler zorluyor	4	Ö4, Ö5, Ö6, Ö10
	Davranış problemleri etkiliyor	6	Ö1, Ö3, Ö9, Ö12, Ö14, Ö15
	Problem yaşamıyorum	3	Ö7, Ö8, Ö11
	Öğrenciler ortama ayak uyduramıyor	1	Ö2
	Duygusal bağ kuruyorum	1	Ö13

Tablo 4.6 incelendiğinde sınıf yönetiminde yaşanan problemler ile ilgili öğretmen görüşleri; Farklı seviyeler zorluyor ($n=4$), davranış problemleri etkiliyor ($n=6$), problem yaşamıyorum ($n=3$), öğrenciler ortama ayak uyduramıyor ($n=1$), duygusal bağ kuruyorum ($n=1$) gibi alt kodlardan oluşmaktadır. Alınan cevaplar incelendiğinde cevapların çoğunluğunda öğretmenler, öğrencilerin gösterdiği davranış problemlerin sınıf yönetimini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin farklı seviyelerde olması, öğrencilerle öğretmenlerin duygusal bağ kurması ve öğrencilerin sınıfa ayak uyduramaması sınıf yönetimini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Her çocuğun farklı bir aşamada olması süreci yönetme konusunda beni çok zorladı. (Ö. 4)

Öğrencilerde zaman zaman davranış problemlerinde artış olduğu, daha agresif ve öfke dolu oldukları zamanlarda zorluk yaşıyorum. (Öğretmen 1)

Bazı öğrencilerin uygulama içerisinde ortama uyum sağlama konusunda inatçı, reddetmeleri sınıfa ve uygulamaya olan hakimiyetimi azaltmaktadır. (Öğretmen 2)

Nadiren öğrencilerin hayatlarındaki eksikliklerle ilgili duygusal davranıyorum. Yer yer tutarlılığımı kaybediyorum. (Öğretmen 13)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan yanıtlar göz önünde bulundurularak öğretmenler, öğrencilerin davranış problemleri göstermesi sınıf yönetimini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir.

Öğrencilerin ekstra Davranış bozukluğu yaşadıkları günler oluyor. Komutlar daha sade ve sert bir şekilde verilmesi gerekiyor bizim alanımızla bu çok ters oluyor. (Öğretmen 3)

Öğrencilerin zaman zaman öfke krizlerine girmesi ve sınıf kurallarına aşılamadaki zorluklardan dolayı sınıf yönetiminde zorluk çekiyor. (Öğretmen 9)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan yanıtlar göz önünde bulundurularak öğretmenler, öğrencilerin farklı seviyelerde olması sınıf yönetiminde problem yaşamasına sebep olduğunu belirtmişlerdir. Bu alt tema ve koda verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir.

Her çocuğun farklı ihtiyaç ve probleminin olması, hazır bulunuşluk düzeylerinin farklı olması dolayısıyla birebir ilgi gerektiriyor ancak kalabalık sınıflarda pek mümkün olmuyor. (Öğretmen 5)

Öğrencilerin düzeylerini farklı olması açısından farklı sorunlarla karşılaşabiliyorsunuz. (Öğretmen 6)

Her öğrenci düzeyinin farklı olmasından dolayı ortak bir ders işleyişinin imkansız olması parantez açıp. (Öğretmen 10)

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın yedinci alt problemini “Özel eğitim sınıfında görev yaparken kurumda /okulda karşılaştığınız başka problemler nelerdir? Lütfen Açıklayınız” sorusu oluşturmaktadır. Bu anlamda öğretmenlerden alınan aynı soruya ilişkin yanıtlar doğrultusunda oluşturulan analizler tablo 4.7.' de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. “Özel eğitim sınıfında görev yaparken kurumda / okulda karşılaştığınız başka problemler nelerdir?” sorularına yönelik öğretmen görüşleri

Tema	Kod	Sayı(n)	Öğretmenler (Ö)
Okulda karşılaştığınız başka problem	İdarenin bilgi vermemesi	2	Ö1, Ö3
	Velilerin bilinçsizliği	2	Ö5, Ö6
	Problemle karşılaşmadım	5	Ö7, Ö8, Ö9, 12, Ö2
	Ağır öğrencilerle çalışmak	4	Ö10, Ö11, Ö14, Ö15
	Öğretmen sınıflandırması	1	Ö13
	Okul nöbeti tutmak	1	Ö4

Tablo 4.7. incelendiğinde öğretmenlerin okulda karşılaştıkları problemler ile ilgili görüşleri; İdarenin bilgi vermemesi (n=2), velilerin bilinçsizliği r(n=2), problemle karşılaşmadım (n=5), ağır öğrencilerle çalışmak (n=4), öğretmen sınıflandırması (n=1), okul nöbeti tutmak (n=1) gibi alt kodlardan oluşmaktadır. Alınan cevaplar incelendiğinde cevapların bir bölümü başka bir sorunla karşılaşmadıklarını söylemiş. Sorunla karşılaşan

öğretmenlerin çoğunluğu sınıflarındaki ağır düzey öğrenciler olduğunu belirtmiştir. İdarenin öğretmenlere bilgi vermemesi, öğretmen sınıflandırmasının olması ve okul nöbeti tutmak ise öğretmenlerin yaşadığı diğer problem olarak ifade edilmiştir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Okul öncesi öğretmeni olduğumda okul nöbeti tutmuyorduk. Ama şimdi tutuyor olmak çok zor. (Öğretmen 4)

Öğretmen sınıflandırması rahatsız ediyor. Alan öğretmeni, kadrolu, görevlendirme derken ücretliler en alt sınıf olarak görülüyor. (Öğretmen 13)

Veli iletişimde sık sık problemler yaşıyorum. (Öğretmen 6)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan yanıtlar göz önünde bulundurularak bazı öğretmenler alan konusunda okul idaresinin bilgi vermemesini belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Görev yaptığım kurumda bazen bölüm dışı öğretmen olduğum unutuluyor ve her şeyi özel eğitime göre bildiğimiz düşünülüp bilgi verilmemesi. (Öğretmen 1)

Bölüm dışı olduğumuz unutulup bazı şeylerden önceden haberdar edilmemek. (Öğretmen 3)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan yanıtlar göz önünde bulundurularak öğretmenler ağır öğrencilerle çalışmayı problem olarak belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir.

Ağır öğrencilerle çalışmak beni çok yoruyor. (Öğretmen 10)

Davranış problemi yaşayan ağır öğrencilerle çalışmak öğretimimi çok zorlaştırıyor. Bazen kendimi çok yorulmuş ve çaresiz hissediyorum. Kendimin çok verimli olmadığını düşündüğümde de moralim çok bozuluyor. (Ö. 11)

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın sekizinci alt problemini “Özel eğitim sınıfında çalışmak psikolojinizi nasıl etkilemektedir? Açıklayınız.” soruları oluşturmaktadır. Bu anlamda öğretmenlerden alınan aynı soruya ilişkin yanıtlar doğrultusunda oluşturulan analizler tablo 4.8.' de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. *Özel eğitim sınıfında çalışmak psikolojinizi nasıl etkilemektedir?” sorularına yönelik öğretmen görüşleri*

Tema	Kod	Sayı(n)	Öğretmenler (Ö)
Psikolojimize etkisi	Olumlu yönde etkilendim	10	Ö1, Ö3, Ö4, Ö13, Ö14, Ö15, Ö6, Ö7, Ö11, Ö12
	Olumsuz etkiledi	4	Ö2, Ö5, Ö9, Ö8
	Öğrencinin düzeyine göre değişir.	1	Ö10

Tablo 4.8 incelendiğinde özel eğitimde çalışmanın psikolojinize etkisine dair öğretmen görüşleri; olumlu yönde etkilendim ($n=10$), olumsuz etkiledi ($n=4$), öğrencinin düzeyine göre değişir ($n=1$) gibi alt kodlardan oluşmaktadır.

Alınan cevaplar incelendiğinde cevapların çoğunluğu özel eğitim sınıfında çalışmak öğretmenlerin psikolojisini olumlu yönde etkilediği görünmektedir. Bir grup öğretmen ise olumsuz etkilediğini dile getirmiştir.

Öğretmenlerden aynı soru için alınan yanıtlar göz önünde bulundurularak en fazla özel eğitim sınıfında çalışmak öğretmenlerin psikolojisini olumlu yönde etkilediği şeklinde belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Tamamen yabancı olduğum alanda çalışmak tedirgin etmiş olsa da zaman içinde özel çocuklara bir şeyler öğretiyor olmak mesleki doyumu arttırdığını düşünüyorum. Olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum. (Öğretmen 1)

Başta Tedirgin olsam da psikolojimi pozitif yönde etkiledi. (Öğretmen 3)

İlk etapta çok stresliydim ve çaresiz hissediyordum. Sonra vicdani olarak kendimi iyi hissettiğim zamanlar yaşadıkça öğretmenlikte doyuma ulaştığınız bir branş olduğunu fark ettim. (Öğretmen 4)

Başlarda çok zorluyordu fakat zamanla çocuğa faydalı şeyler kazandırdıkça, onun hayatını kolaylaştırması için yardım edebildiğimi gördükçe mutlu bile olmaya başlıyor. (Öğretmen 7)

İlk başladım dönemlerde çok fazla etkileniyordum. Ancak uzun yıllardır çalıştığım için daha profesyonel yaklaştığımı düşünüyorum. (Öğretmen 12)

Bireysel olarak ben sahip olduklarımı kıymetini bilmek, elimde olanlardan mutlu olma konusunda motive oluyorum. Ayrıca eğitimi zor olarak görülen bireylere bir şekilde yardımcı olmak beni çok iyi hissettiriyor. (Öğretmen 13)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan yanıtlar göz önünde bulundurularak bazı öğretmenler özel eğitim sınıfında çalışmak psikolojisini olumsuz etkilediğini söylemiştir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Öğrencilerin ihtiyaçlarına göre daha fazla sabır yaklaşımı gerekmesi beni zorlamaktadır. (Öğretmen 2)

İlk zamanlarda psikolojik yorgunluk ve çocukları acıma duygusu yaşadım. Branşım olmadığı için kabul edememe durumu da psikolojik olarak yoruyor. (Öğretmen 5)

Sürekli aynı kelimelerin tekrar edilmesinden dolayı çocuklarıma ve çevreme karşı tekrar ve gürültüye aşırı tepki veriyorum. (Öğretmen 8)

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın dokuzuncu alt problemini “Özel eğitim sınıfında çalışmanızın sosyal yaşantınıza etkisi var mı? Açıklayınız.” soruları oluşturmaktadır. Bu anlamda öğretmenlerden alınan aynı soruya ilişkin birden fazla yanıtlar doğrultusunda oluşturulan analizler tablo 4.9’ da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. “Özel eğitim sınıfında çalışmanızın sosyal yaşantınıza etkisi var mı?” sorularına yönelik öğretmen görüşleri

Tema	Kod	Sayı(n)	Öğretmenler (Ö)
Sosyal yaşantınıza etkisi	Sosyalleşmem arttı	6	Ö1, Ö3, Ö2, Ö5, Ö14, Ö15
	Sosyal yaşantımı olumsuz etkiledi	3	Ö12, Ö6, Ö10
	Etkilenmedi	3	Ö7, Ö9, Ö11
	Günlük yaşantımda sınıfta gibiyim.	2	Ö8, Ö13

Tablo 4.9. incelendiğinde öğretmenlerin özel eğitim sınıfında çalışmanızın sosyal yaşantınıza etkisi var mı? sorusuna dair öğretmen cevapları; sosyalleşmem arttı ($n=6$), sosyal yaşantımı olumsuz etkiledi ($n=3$), etkilenmedi ($n=3$), günlük yaşantımda sınıfta gibiyim ($n=2$) gibi alt kodlardan oluşmaktadır.

Öğretmenlerden aynı soru için alınan yanıtlar göz önünde bulundurularak en fazla sosyalleşmem arttı şeklinde belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Okul öncesi alanında teneffüs olmadığı için okul içinde sosyalleşmemiz olmuyordu. Bu alanda çalışmaya başladıktan sonra sosyal çevrimin genişlediğini düşünüyorum. (Öğretmen 1)

Öğrencilere göstermiş olduğum sabır sosyal yaşantımda da sabır konusunda daha duyarlı olmamı sağladı. (Öğretmen 2)

Tenaffüs ve öğretmenler odasını kullanabildiğim için olumlu yönde etkisi var. (Öğretmen 3)

Dışarıda ve toplum içinde özel eğitim gerektiren bireylere karşı farkındalık oluştu ve daha duyarlı oldum. (Öğretmen 5)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan yanıtlar göz önünde bulundurularak öğretmenlerin bir bölümü “sosyal yaşantımı olumsuz etkiledi” şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Kendi alanımda çalıştığımda 3 gün okula gidiyordum. Burada 5 gün çalışmak sosyal yaşantımı olumsuz etkiledi. (Öğretmen 6)

Zaman kalmadığından dolayı sosyal yaşamın çok geriledi, haftanın 5 günü çalıştığım için. (Öğretmen 10)

Günün sonunda yorgun olduğum için hafta içi Sosyal aktivitelere pek fazla katılamıyoruz. (Öğretmen 12)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan yanıtlar göz önünde bulundurularak bir kısım öğretmen sosyal yaşantısında da okulda gibi hareket ettiklerini ifade ettiler. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Öğrencilere ders anlatırken onların anlayabileceği şekilde bazen yavaş bazen tekrar ederek anlatmak, sosyal hayatta da insanların yavaş anladığını düşünüp ona göre hareket etmeye sebebiyet verebiliyor ama sonra durumu fark edip kendimi düzeltiyorum. (Öğretmen 8)

Sınıf içerisinde yaşanan ve sıklık gösteren davranışlarda tahammül anlamında sorun yaşıyorum. Gün içerisinde sürekli aynı şeyi söylemek ya da dinlemek gerektiğinde sosyal hayatında aynı şeyin ikinciye söylenmesinde sorun yaşıyorum. (Öğretmen 13)

4.10 Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın onuncu alt problemini “Özel eğitim sınıfında çalışmanızın aile yaşantınıza etkisi var mı? Belirtiniz.” sorusu oluşturmaktadır. Bu anlamda öğretmenlerden

alınan aynı soruya ilişkin birden fazla yanıtlar doğrultusunda oluşturulan analizler tablo 4.10.' da gösterilmiştir.

Tablo 4.10. *Özel eğitim sınıfında çalışmanızın aile yaşantınıza etkisi var mı? sorularına yönelik öğretmen görüşleri*

Tema	Kod	Sayı(n)	Öğretmenler (Ö)
Aile yaşantınıza etkisi	Etkisi olmadı	7	Ö1, Ö3, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12
	Olumsuz etkisi oldu	7	Ö2, Ö10, Ö13, Ö14, Ö5, Ö15, Ö6
	Olumlu etkisi oldu	1	Ö4

Tablo 4.10 incelendiğinde “Özel eğitim sınıfında çalışmanızın aile yaşantınıza etkisi var mı? Açıklayınız” sorusuna dair öğretmen görüşleri; etkisi olmadı (n=7), olumsuz etkisi oldu (n=7), olumlu etkisi oldu (n=1) gibi alt kodlardan oluşmaktadır.

Alınan cevaplar incelendiğinde öğretmenler iki eş parçaya ayrılarak cevaplar vermişlerdir. Bir bölümü etkisi olmadığını, aile yaşantısını etkilemediğini belirtmiştir. Ancak diğer bir bölümü aile yaşantılarını olumsuz etkilediğini dile getirmiştir. Olumsuz etkilediği koduna verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Bazen psikolojik olarak yorgun ve çaresizlik hissi doğal olarak kendi çocuğuma tahammül seviyeni azalttı. (Öğretmen 5)

Yorucu olduğundan eve gittiğimde çocuklarıma sabrım kalmamaktadır. (Öğretmen 6)

Okulda bütün sabrımı kullandığım için aileme tahammülüm azaldı. (Ö10)

Bazen kendi çocuğuma tahammülümün kalmadığını hissediyorum. (Ö13)

4.11 On birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın on birinci alt problemini “Özel eğitim sınıfında çalışmanıza bağlı olarak karşılaştığınız başka sorunlar ve öneriler varsa belirtiniz ve açıklayınız.” sorusu oluşturmaktadır. Bu anlamda öğretmenlerden soruya ilişkin alınan birden fazla yanıtlar doğrultusunda oluşturulan analizler tablo 4.11.' da gösterilmiştir.

Tablo 4.11. *Özel eğitim sınıfında çalışmanıza bağlı olarak karşılaştığınız başka sorunlar ve önerilere yönelik öğretmen görüşleri*

Tema	Kod	Sayı(n)	Öğretmenler (Ö)
Karşılaşılan başka sorun ve öneriler	Sınıf mevcudu fazla	6	Ö1, Ö6, Ö8, Ö10, Ö12, Ö15
	Eğitimlerin niteliği artırılmalı	5	Ö3, Ö4, Ö7, Ö9, Ö14
	Görevlendirme son bulmalı	1	Ö2
	Sınıflarda alan mezunu olmalı	1	Ö5
	Öğretmenlere terapi	1	Ö13
	Olumsuz ön yargı	1	Ö11

Tablo 4.11. incelendiğinde öğretmenlerin “özel eğitim sınıfında çalışmanıza bağlı olarak karşılaştığınız başka sorunları ve önerileri belirtiniz ve açıklayınız” sorusuna dair öğretmen cevapları; sınıf mevcudu fazla ($n=6$), eğitimin niteliği artırılmalı ($n=5$), görevlendirme son bulmalı ($n=1$), sınıflarda alan mezunu öğretmen olmalı ($n=1$), öğretmenlere terapi ($n=1$), olumsuz ön yargı ($n=1$) gibi alt kodlardan oluşmaktadır.

Öğretmenlerden soru için alınan yanıtlar göz önünde bulundurularak en fazla sınıf mevcudu fazla şeklinde belirtmişlerdir. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Hafif düzey zihinsel engelliler sınıfında çalışmama rağmen dokuz kişilik bir sınıfın kalabalık olduğunu düşünüyorum. (Öğretmen 1)

Öğrenci mevcudunun fazla olmasından dolayı zorluk çekiyorum. (Öğretmen 6)

Sınıflardaki maksimum öğrenci sayısı fazla. Adından da anlaşılacağı gibi bu çocuklar özel ve her biri farklı algılamaya, farklı akademik düzeye sahip. Bu yüzden bence öğrenci sayısı konusunda bir sınırlama getirilmeli. Bu sınırlama şu anki maksimum sayının altında olmalı. (Öğretmen 8)

Farklı seviyelerde kalabalık sınıflar. Sınıf mevcudu düşürülmeli. Bir öğretmene maksimum iki öğrenci verilmeli. (Öğretmen 10)

Sınıf mevcutlarının bu kadar kalabalık olması böyle özel eğitim öğrencilerin olduğu sınıflarda oldukça fazla. (Öğretmen 15)

Öğretmenlerden soru için alınan yanıtlar göz önünde bulundurularak öğretmenlerin ikinci olarak öneri sundukları tema eğitimlerin niteliğinin artırılması. Bu probleme verilen cevaplardan bazı alıntılar şu şekildedir:

Daha etkili bir eğitim alabilirdik diye düşünüyorum. Göreve başlamadan aldığımız kurs kesinlikle yetersizdi. Kriz durumlarını ne yapabilirim bilmiyorum. Özel eğitim programları hakkında hala yetersizim. Tutmam gereken resmi evraklar ve diğer resmi işlemler hakkında tam bilgi sahibi değilim. (Öğretmen 4)

Bu alanda görevlendirileceksek eğer daha kapsamlı bir eğitimden geçtikten sonra özel eğitim sınıflarında görevlendirilmeliyiz. (Öğretmen 14)

Sene başında aldığımız eğitim sadece bir formaliteden ibaretti. Halbuki bu alanda çok önemli ciddiye alınması gereken konular var. (Öğretmen 7)

Öğretmenlerden aynı soru için alınan yanıtlar şu şekildedir.

Özel eğitim branşına sahip olmayan öğretmenlerin derslere girmemesi gerektiğini düşünüyorum. Branş derslerine giren öğretmenlerin ise psikososyal ve deneyimsel destekleyici eğitimlere alınmasını düşünmekteyim. (Öğretmen 2)

Sınıfta iki öğretmen varsa kesinlikle en az birinin özel eğitim alanında mezun olmuş bir öğretmen olması gerekir. (Öğretmen 5)

Belli aralıklarla öğretmenlerin de Terapiye ihtiyacı olduğuna inanıyorum. Mesleki anlamda bununla ilgili bir adım atılması gerektiğini düşünüyorum. (Öğretmen 13)

Özel eğitim sınıfı değil de okul olarak bakarsak olaya destek göremiyorsunuz. İkinci planda kalıyoruz. “Zaten yapamaz” algısı insanlarda olduğu için insandaki çalışma şevki kırılıyor. (Öğretmen 11)

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde; görüşmelerden toplanan verilerin yapılan analizleri doğrultusunda, elde edilmiş bulgulardan yola hareketle tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1 Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada Denizli ve Sinop ili Merkez ilçelerinde görev yapan, özel eğitim sınıflarında görevlendirilen alan dışı öğretmenlerin yaşadığı sorunların incelenmiş ve öğretmen görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca özel eğitim sınıflarında görevlendirilen alan dışı öğretmenlerin örgüt içi ve örgüt dışı yaşadığı sorunlar ayrı ayrı belirlenmiş, varsa yaşadıkları sorunlar neler olduğu analiz edilmiştir. Öğretmenlerin yaşadığı sorunlar 15 öğretmenden alınmış olan görüşler doğrultusunda veriler toplanmış ve araştırmaya ait alt problemler yarı yapılandırılmış görüşme ile ortaya koyularak alana katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Araştırma sonuçlarında alan dışı olarak görevlendirilen öğretmenlerin, özel eğitim sınıfında her öğrenci için bireysel olarak hazırlanması gereken Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarını hazırlarken ve uygularken zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Kendi alanlarında bu şekilde her öğrenci için hazırlanan bir program olmadığından, bu konu ile ilgili bilgi sahibi olmadıklarını dile getirmişlerdir. Bilgi sahibi olmadıklarından dolayı BEP hazırlarken ve uygularken yapılması gereken basamaklara uyulmamış olması, öğretmenlerin bu süreçte zorlanmasına ve yanlışlar yapmasına sebep olmuştur.

Alan dışı görevlendirme olarak çalışan öğretmenler anlık materyal hazırlanması konusu ile ilgili yöneltilen soruda öğretmenler, kendi alanlarında da öğrencilerine materyal hazırladıkları için bu konuda zorlanmadıklarını, sadece okulun materyal konusunda kendilerini desteklemesi gerektiğini, aksi takdirde materyal hazırlamasında çok zorlanmadıklarını dile getirmişlerdir.

Davranış değiştirme, yeni davranış ve beceri kazandırma yöntemleri ile ilgili öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, bilgilerinin olmamasından kaynaklı zorlandığı, saldırganlık gösteren öğrencilere nasıl müdahale edileceğini, nasıl söndürüleceğini bilmediklerini, özellikle büyük öğrencilerle beceri ve kazanım öğretirken daha çok

zorlandıklarını hatta onlardan korktuklarını ifade etmişlerdir.

Alan dışı görevlendirilen öğretmenlerin sınıflarda en olumlu bulduğu sistem ikili öğretmen derse girme sistemi olduğu, bu uygulamanın faydalı olduğu yönündeki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Ancak öğretmenlerin birbiri ile yaşayacakları olumsuz bir durumun sınıfın havasını olumsuz yönde dönüştüreceğini, bunda eğitim öğretimi negatif yönde etkileyeceğini belirtmektedirler.

Alan dışı olarak özel eğitim sınıflarında görevlendirilen öğretmenler sınıflarındaki öğrencilerin davranış problemlerinin olması ve farklı seviyelerde öğrencilerin olmasından kaynaklı öğretmenlerin sınıf yönetiminde zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Sınıftaki seviyeler farklılaştıkça öğrencilerle bireysel ilgilenme ya da grup eğitim zorlaşacak ve sınıf hâkimiyeti sağlamada ciddi sorunlar yaşanacaktır. Bireysel farklılıklara uygun programlar yapılırsa başarılı olunabilir (Paliç ve Keleş. 2011, s.199-220).

Görevlendirme öğretmenlerin örgüt içi yaşadığı sorunlar genel olarak sınıflarının kalabalık olması, davranış problemleri olan öğrencilerle aynı sınıfta olmak ve alanla ilgili bilgi eksikliği şeklinde sıralanabilir. Bunların haricinde örgüt içinde yaşadıkları sorunlar; velilerin bilinçsizliği ve okul idaresinin kendilerini alana hâkim gibi görüp okul işleyişi ile ilgili bilgilendirme yapmamaları olarak ifade etmişlerdir.

Öğretmenler kendi branşlarından farklı, özel bir alanda görev yapmak öğretmenlerin genel olarak psikolojilerini iyi geldiğini, özel çocuklara bir şeyler öğretmenin verdiği huzurun ve doyumun kendilerini psikolojik olarak rahatlattıklarından bahsetmişlerdir.

Sosyal yaşantıları ile ilgili sorulan soruda branşı okulöncesi olan öğretmenlerin sosyal yaşantılarını olumlu yönde etkilediğini dile getirmişlerdir. Okulöncesi öğretmenler kendi alanlarında öğretmenlik yaptıklarında teneffüsleri olmamasından dolayı öğretmenler odasına gelememekte, okuldaki diğer öğretmenleri gün içerisinde aynı ortamda bulunamamaktadırlar. Bundan dolayı özel eğitim okullarında teneffüs uygulaması olduğundan diğer öğretmenlerle sosyalleşme imkanı doğmaktadır. Sosyalleşme konusunda Türkçe, Beden Eğitimi, Fen Bilgisi gibi branş öğretmenlerinin verdiği cevaplar olumsuz olmuştur. Çünkü bu branşlara sahip

olan öğretmenler kendi alanlarında görev yaptıklarında haftanın üç ya da dört günü okula gittiklerinden dolayı kendilerine ve sosyal çevresine daha fazla zaman ayırmaktadırlar. Ancak özel eğitim okullarında haftanın beş günü okula gitmek zorundadırlar. Bundan dolayı sosyal yaşantılarını aksattıklarını dile getirmişlerdir.

Özel gereksinimli bireylerle çalışmak normalden daha fazla sabır ve özveri gerektirmektedir. Özel gereksinimli öğrencilere eğitim veren öğretmenler psikolojik olarak yorgun olabilir.

Özel eğitim mezunu öğretmenler lisans eğitimleri boyunca birçok alan ile ilgili dersler, eğitimler alırken, eğitim fakültesinde herhangi bir bölümü okuyan öğretmen adayları özel eğitim alanı ile ilgili sınırlı ve yüzeysel dersler görmektedir. Bu araştırma sonucunda belirlenmiş olan alan dışı görevlendirilen öğretmenlerin özel eğitim alanı ile ilgili konularda yaşadıkları sorunlar, öğretmenlerin konu ile ilgili bilgiye sahip olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Özel eğitim alanında görevlendirilirken öğretmenlere hizmetiçi eğitimler, kurslar verilmekte ve bu alana ait bilgiler verilmektedir. Araştırmadaki alan dışı olan öğretmenlerin aldıkları hizmetiçi kurslar, eğitimler ve bazı sertifikaları olmasına rağmen yine de tam olarak donanımlı olamadıklarını ve hala desteğe ihtiyaçlarının oldukları görülmektedir. Yapılan görüşme sonuçlarında öğretmenlerden öneriler istediğinde büyük bir kısım, verilen kursların, eğitimlerin niteliğinin artırılması gerektiğini dile getirmektedir.

Hafif düzey zihin yetersizliğine sahip öğrencilerin eğitim gördüğü sınıflarda maksimum on öğrenci bulunabilmektedir. Bundan dolayı on öğrenciye kadar bir sınıf açılmaktadır. Çalışmada öğretmenlerin önerilerinin büyük bir çoğunluğu sınıf mevcudunun fazla olduğunu belirtmiş. Bundan dolayı BEP hazırlarken, uygularken, davranış ve beceri öğretimi yapılırken, sınıf mevcudunun fazla olmasından kaynaklı zorlandıklarını ifade etmişlerdir.

5.2. Öneriler

- ❖ Öğretmenlere verilen kurslarda, teorik derslerin yanında uygulama derslerinin de verilmesi uygun olabilir.
- ❖ Özel eğitim okullarına materyal desteği sağlanabilir.
- ❖ Özel eğitim okullarında sadece özel eğitim bölümünden mezun öğretmenlerin görevlendirilmesi uygun olabilir.
- ❖ Eğitim fakültelerinde özel eğitim derslerinin çeşitliliği ve niteliği artırılması faydalı olabilir.
- ❖ Özel eğitim sınıflarındaki maksimum öğrenci mevcutları azaltılabilir.
- ❖ Özel eğitim sınıflarında görevlendirilen alan dışı öğretmenlere verilen hizmetiçi eğitimlerin niteliği artırılmalı, özel eğitim ile ilgili detaylı ve kapsamlı bir hizmet içi eğitim almalıdırlar.

KAYNAKÇA

- Akçamete, G., Kaner, S. ve Sucuoğlu, B. (2001). *Öğretmenlerde Tükenmişlik İş Doyumu ve Kişilik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ataman, A. (Ed.). (2003). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. (1.Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Batu, S., Kırcaali İftar, G. ve Uzuner, Y. (2004). Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 33-50.
- Cavkaytar, A. ve Diken, İ. H. (2005). *Özel eğitime giriş*. Kök Yayıncılık.
- Cavkaytar, A. (2014). Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar ve özel eğitim. İ. H. Diken (Ed.), *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitimin içinde* (Baskı, s.1-28). Ankara: Pegem Akademi.
- Çiltaş, A. ve Akıllı, M. (2011). Öğretmenlerin Pedagojik Yeterlilikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 64-72.
- Dilekmen, M. (2010). Etkili Eğitim için Etkili Öğretmenlik. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/Journal of Graduate School of Social Sciences*, 12 (2). 213– 221.
- Dünya Bankası (2011). *Engellilik Raporu* <https://bit.ly/2LH2Qvu> sitesinden 23.05.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Enç, M., Çağlar, D. ve Özsoy, Y. (1981). *Özel eğitime giriş*. Ankara: Sevinç Yayınevi
- Kahyaoğlu, M. ve Yangın, S. (2007). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (1), 73-84.
- Karateke, B. (2016). *Üstün yetenekli potansiyeli olan çocuklara uygulanan sosyal beceri eğitim programının sosyal beceri gelişimine etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin Yeterlilik Algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 70-97
- Kırnık, D. (2022). *Özel eğitim alanında çalışan temel eğitim öğretmenlerinin eğitim ihtiyaçlarına ilişkin görüşleri*. Trb2 Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi, 24-26 Haziran 2022 Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van – s. 67.
- Korkmaz, İ. (2020). Nicel araştırmalarda evren, örneklem, örnekleme teknikleri. B. Oral ve A. Çoban (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (1. Baskı, s.147-159). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2010), *Okullarımızda Neden Niçin Nasıl Kaynaştırma*. Yönetici, Öğretmen ve Aile Kılavuzu, Ankara.

- Metin, N. (Ed.). (2012). *Özel Gereksinimli Çocuklar*. Ankara: Maya Akademi Yayınevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2006), *R.G.26184 Sayılı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Ankara.
- Özsoy, Y, Özyürek M., ve Eripek, S. (2002). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar. Özel Eğitime Giriş*. (11. Baskı), Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özyürek, M. (2006). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özyürek, M. (2008). Nitelikli Öğretmen Yetiştirmede Sorunlar ve Çözümler: Özel Eğitim Örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 189-226.
- Resmî Gazete, (31.05.2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği* (3, Sayı: 26184). Ankara, (Erişim Tarihi: 21.05.2024).
- Sak, U. (2008). Özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim. İ., H. Diken (Ed.), *Üstün zekalı öğrenciler içinde* (s. 497-532). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sarı, H. (2008). Özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim. İ., H. Diken (Ed.), *Çoklu yetersizliği olan öğrenciler içinde* (s. 449-494). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Subakan, Y. ve Koç, M. (2019). Özel eğitim gereksinimli bireylerin gelişim ve eğitimlerinde kullanılan mobil cihazlar ve yazılımlar. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 3(2), 51-61.
- Turan, D. (2006). *Özel Eğitimde Müzikten Yararlanmada Karşılaşılan Sorunlarla İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Uysal, H. (2008). Özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim. İ., H. Diken (Ed.), *Fiziksel yetersizliği/süreğen hastalığı olan öğrenciler içinde* (s. 251-294). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yükseköğretim Kurulu, (2018). *Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı*. 20.05.2024 tarihinde "https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme" adresinden edinilmiştir.
- Paliç, G ve Keleş, E (2011). Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi 2011, Cilt 17, Sayı 2, ss: 199-220

EKLER

Ek 1. Ölçek

GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Konusu: Özel eğitim sınıflarında görevlendirilen alan dışı öğretmenlerin yaşadığı sorunların incelenmesi.

Değerli öğretmenin;

Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi alanında yüksek lisans öğrencisiyim. Özel eğitim sınıflarında görevlendirilen alan dışı öğretmenlerin yaşadığı sorunların incelenmesi amacıyla bir araştırma yürütmekteyim. Bu araştırma için sizlerin görüşleri çok önemli bir yere sahip. Bu yüzden sizlerin düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum. Görüşmemize geçmeden önce, hiçbir kişisel verinizin kullanılmayacağını, elde edilen verilerin ise hiçbir kişi ve kurumla paylaşılmayacağını ifade etmek isterim.

Araştırmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Edip BİÇER

Yüksek Lisans Öğrencisi

Görüşme Tarihi:

1.BÖLÜM: DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

- ❖ Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
- ❖ Yaşınız:
- ❖ Branşınız:
- ❖ Eğitim Düzeyiniz: () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora
- ❖ Çalıştığınız Kademe:
- ❖ Kariyer Basamağınız: () Öğretmen () Uzman Öğretmen () Başöğretmen

**2. BÖLÜM: ÖZEL EĞİTİM SINIFLARINDA GÖREVLENDİRİLEN ALAN DIŞI
ÖĞRETMENLERİN YAŞADIĞI SORUNLARIN İNCELENMESİ
GÖRÜŞME SORULARI**

Örgüt İçi

1. Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama sürecinde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Lütfen açıklayınız.
2. Bireyselleştirilmiş eğitim programının uygulanmasında ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Lütfen açıklayınız.
3. Öğretim esnasındaki anlık materyal üretimi konusunda sorun yaşıyor musunuz? Neden?
4. Özel eğitim sınıflarındaki davranış değiştirme, yeni davranış ve beceri kazandırma yöntemleriyle ilgili karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Nedenini açıklayınız.
5. Özel eğitim sınıflarında uygulanan ikili öğretmen (derste iki öğretmen bulunması) sistemi sizi nasıl etkiliyor, hakkında ne düşünüyorsunuz? Değerlendirir misiniz?
6. Sınıf yönetiminde karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

7. Özel eğitim sınıfında görev yaparken kurumda karşılaştığınız başka problemler nelerdir? Lütfen açıklayınız.

Örgüt Dışı

8. Özel eğitim sınıfında çalışmak psikolojinizi nasıl etkilemektedir? Açıklayınız.

9. Özel eğitim sınıfında çalışmanızın sosyal yaşantınıza etkisi var mı? Açıklayınız.

10. Özel eğitim sınıfında çalışmanızın aile yaşantınıza etkisi var mı? Belirtiniz.

Başka Sorun ve Öneri

11. Özel eğitim sınıfında çalışmanıza bağlı olarak karşılaştığınız başka sorunlar veya öneriler varsa belirtiniz ve açıklayınız.

İletişim:

Edip BİÇER

Ek 2. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 28.10.2024-E.603278

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : E-93803232-622.02-603278
Konu : Edip BİÇER

Dağıtım Yerlerine

İlgide kayıtlı başvurunuz 7/10/2024 tarih ve 18-7 toplantı/karar nolu etik kurul toplantısında görüşülmüş olup, alınan karar ekte sunulmuştur.

Gereği için bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Oğuz KARADENİZ
Kurul Başkanı

Ek: Karar (1 sayfa)

Dağıtım:
Gereği:
Eğitim Bilimleri Enstitüsüne

Bilgi:
Sayın Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN

Belge Doğrulama Kodu :BSM03U9903 Pin Kodu :70422

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/pau-ebys>

Adres:Pamukkale Üniversitesi Kınıklı Merkez Kampüsü

Telefon:0 (258) 0 Faks:0 (258) 0

e-Posta:gensek@pau.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.pau.edu.tr/

Kep Adresi: paurektorluk@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ayşen TOSUN
Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu

Tel No: 2582961803

Evrak Tarih ve Sayısı: 28.10.2024-E.603278

T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

SAYI: 68282350/2024/18

Toplantı Tarihi: 7.10.2024
Toplantı Sayısı: 18
Toplantı Saati: 16:15

94.54.130.120
836
30.10.2024

KARAR 7- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Enstitümüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi (İ.Ö) Tezsiz Yüksek Lisans Programı 232284030 numaralı öğrencisi Edip BİÇER'in danışmanı Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN sorumluluğunda yürüttüğü "Özel Eğitim Sınıflarında Görevlendirilen Alan Dışı Öğretmenlerin Yaşadığı Sorunların İncelenmesi" başlıklı projesine yönelik başvuru formu ile usul ve etik açıdan verdiği beyan ve ekler tetkik edilmiş olup; proje sahibinin, başvurusunda yer alan bilgi, belge ve taahhütnamelere uygun bilimsel davranışlar sergileyeceği kanaati oluşmuştur. İş bu karar oy birliği ile alınmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 24.07.2024-E.556392

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU TOPLANTI TUTANAĞI

TOPLANTI TARİHİ – SAATİ : 24/07/2024 – 11:00
TOPLANTI NO : 29

KARAR-8: Proje Önerisi – Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi İ.Ö. tezsiz yüksek lisans programı 232284030 nolu öğrencisi Edip BİÇER

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanlığının; Eğitim Yönetimi İ.Ö. tezsiz yüksek lisans programı 232284030 nolu öğrencisi Edip BİÇER'in, proje önerisine ilişkin 19/07/2024 tarih ve 554500 sayılı yazısı okundu ve ekindeki proje önerisi ile "Not Durum Çizelgesi" incelendi.

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi İ.Ö. tezsiz yüksek lisans programı 232284030 nolu öğrencisi Edip BİÇER'in, Pamukkale Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 11/2. maddesi "Öğrenci, dönem projesi dersinin alındığı yarıyıl dönemi projesi dersine kayıt yaptırmak gereğince proje önerisinin Anabilim Dalından geldiği şekilde uygunluğuna oy birliği ile karar verildi.

Proje Konusu		Danışmanı
Önerilen Proje Konusu	Özel Eğitim Sınıflarında Görevlendirilen Alan Dışı Öğretmenlerin Yaşadığı Sorunların İncelenmesi	Doç.Dr.Zeynep Meral TANRIÖĞEN
İngilizce Adı	Examination of the Problems Experienced by Out-of-Field Teachers Assigned to Special Education Classes	

Ek 3. MEB Onayı

BAŞVURU NO	BAŞVURU TARİHİ	ARAŞTIRMANIN ADI	NİTELİĞİ	BAŞVURU DURUMU
MEB.TT.2024.004122	30.10.2024	Özel Eğitim Sınıflarında Görevlendirilen Alan Dışı Öğretmenlerin Yaşadığı Sorunların İncelenmesi	Yüksek Lisans Tezi	Onaylandı
Başvuru No	Başvuru Tarihi	Araştırmamanın Adı	Niteliği	Başvuru Durumu